

Politik Bilim

Niçin eleştiriyorum? (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

'Hedefimiz, üniversiteden olsun sanayiden olsun, ARGE yapmak niyetiyle, usûline uygun olarak hazırlanıp sunulan her projeye devlet desteği sağlamaktır. Hangi bilim ya da teknoloji alanına girerse girsün, hakemlerimiz, projenin konusunun gerçekten bir ARGE konusu olduğunu ve projeyi sunanın bunu yürütebilme kapasitesine sahip bulunduğunu belirlemişse, biz bu desteği veririz. Ülkenin gelecekteki ihtiyacı bu olacak diye, bazı bilim ve teknoloji alanlarına öncelik verilerek, destek uygulamalarında bu alanlara ağırlık kazandırılmasına; sanayinin ve üniversitelerin bu alanlarda ARGE yapmaya yönlendirilebilmeleri için devletin özel programlar uygulayarak, sürece müdahale etmesine biz karşıyız. Çünkü bu desteklerden sanayie verilenlerin hangi alanlarda yoğunlaşacağı, nasıl olsa, pazar ekonomisinin kurallarınca kendiliğinden belirlenir. Zâten, işin içinde olan sanayi, yöneleceği ARGE alanlarını bizden daha iyi bilir. Üniversite için de bunu, bilim insanlarımızın kendi meraklarının ve bunun yanında da sanayinin üniversiteden olan ARGE talebinin yoğunlaşacağı alanlar belirler. Bizim ulusal politikamız budur.'

Uygulamadaki destek politikasının arkasındaki düşünce tarzı bu... Pazar ekonomilerinde bu geçerli bir savunma mıdır? Tekrar olacak ama meseleyi baştan alalım: Pazar ekonomilerinde, devlet, örneğin sanayicinin, sonuçta ticarî bir getiri sağlamak üzere yaptığı ARGE'ye niçin kamu fonlarından karşılıksız olarak para aktarır? Bu, ARGE süreciyle de sınırlı olsa, devletin ekonomiye müdahale etmesi anlamına gelmez mi? Devlet bunu niçin yapar?

Şundan: Firmalar, ARGE ve yenilik sürecinde ortaya çıkabilecek belirsizliklerin yaratacağı kayıpları göze alamayabilirler (her ARGE başarıyla sonuçlanmaz) ya da ARGE faaliyetlerinin getirisini, bu faaliyetlerin doğası gereği, bütünüyle kendilerine mal edemezler (piyasaya çıkardıkları yeni ürün kopyalanıp ya da hangi teknolojiye dayandığı öğrenilerek bir benzeri, rakiplerince daha ucuza piyasaya sürülebilir ve o ürün için ARGE'ye onca para harcanmışken beklenen kazanç elde edilemeyebilir). Bu gibi olasılıklar, firmaların, ekonomik büyüme ve mevcut ekonomi sisteminin sürdürülebilirliği açısından gerekli olan optimal düzeyin altında ARGE yatırımı yapmalarına neden olur. O gün için ticarî uygulaması olmayan, ama yenilikçilikteki yeteneklerini gelecekte de sürdürebilmek için yaşamsal önemde olan uzun vâdeli araştırma alanlarına, kaynak yetersizlikleri dolayısıyla yeterince yatırım yapamamaları da aynı sonucu doğurur. **'Pazar tökezlemesi'** olarak anılan bu durumun önlenmesi gerekir. ARGE faaliyetleri ile ilgili olarak, firmalara kamu fonlarından sağlanan destekler, hep, pazar ekonomisinin doğasından kaynaklanan bu tökezlemeye dayandırılmış ve meşrû sayılmıştır. Bu anlayış, 1994'te, **Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması**'nın ekindeki **Sübvansiyonlar ve Telâfi Edici Önlemler Anlaşması** ile uluslararası hukuk yönünden meşrû bir zemine de oturtulmuştur.

Devlet, sâdece parayı verip gerisine karışmaz mı? Hayır, belirli bilim ve teknoloji alanlarını hedef alan ulusal programlar yürürlüğe koyarak, güdümlü proje siparişleri verip belirli konularda ARGE'ye talep yaratarak, elindeki ARGE birimlerini o alanlarda seferber edip sanayi ile işbirliğine yöneltmek mevcut ekonomi sisteminin, ülkenin askerî gücünün ve dünya pazarlarındaki rekabet üstünlüğünün sürdürülebilmesi, ayrıca, toplumun daha iyi bir yaşam standardına kavuşabilmesi açısından stratejik öneme sahip bilim ve teknoloji alanlarındaki araştırmalara, yenilik faaliyetlerine öncelik kazandırır. Parayı ancak o koşulla verir. Çeşitli kurumları eliyle akademik araştırmaları desteklerken de benzer ölçütleri gözetir.

Onun içindir ki, devlet ARGE'ye destek parasını gelişigüzel dağıtamaz. Dağıtıyorsa, kime hizmet ettiği belirsiz bu politikaya 'ulusal politika' denmez. Kaldı ki, devletin ARGE ve yenilik

alanlarındaki müdahalesi sâdece pazar t kezlemesinin üstesinden gelmekle de sınırlı değildir. Bir de, yine ekonominin ve toplumsal yapının doğasından kaynaklanan **sistemik t kezlemeleri**  nleme misyonu vardır. Ona da gelecek hafta değineceğim.

CBT. 30 Temmuz 2010